

Till Ålands lagting

**Regeringsprogram
för ett hållbart Åland - kraftsamling för stabilitet och
förändring**

I enlighet med 25 § 1 mom. i lagtingsordningen för Åland överlämnar landskapsregeringen, under ledning av lantrådet Katrin Sjögren, följande meddelande till lagtinget.

Mariehamn den 25 november 2015

L a n t r å d

Katrin Sjögren

Vicelanråd

Camilla Gunell

INNEHÅLL	
INLEDNING	3
EN HÅLLBAR SJÄLVSTYRELSE	4
Externa relationer	5
Hållbar förvaltning	5
EN HÅLLBAR DEMOKRATI	5
Jämställdhet	5
Integration och flyktingmottagande	6
Tillgänglighet	6
Ungdomspolitik	6
EN HÅLLBAR EKONOMI	6
Samhällsekonomi	6
HÅLLBAR SKOLA, KULTUR OCH IDROTT	8
Utbildning	8
Kultur	9
Idrott	9
ETT HÅLLBART NÄRINGSLEV	10
Näringspolitik, miljö, arbete och välbefinnande	10
Sjöfart	11
Primärnäringarna	11
Energi	11
Miljö	12
HÅLLBAR VÅRD OCH OMSORG	12
Socialpolitik	12
Familjepolitik, barn och unga	13
Äldreomsorg	13
Hälsa- och sjukvård	13
Risk- och missbruk	14
EN HÅLLBAR INFRASTRUKTUR	14
Trafiksäkerhet och vägnät	14
Mediapolitik	15
IT och digitalisering	15
EN HÅLLBAR REGIONALPOLITIK	15
Framåt Åland	16

Lagtinget har idag den 25 november 2015 valt lagtingsledamoten Katrin Sjögren till lantråd och lagtingets talman har samma dag, på förslag av det nyvalda lantrådet, utnämnt ministrarna i Ålands lanskapsregering varför det härmed för kännedom meddelas att regeringen har följande sammansättning:

Namn	Ansvarsområde	Första ersättare	Andra ersättare
Lantråd Katrin Sjögren	Från kansliavdelningens allmänna byrå övergripande självstyrelsepolitiska frågor samt jämställdhets- och personalfrågor. Lagberedningen.	Camilla Gunell	Mats Perämaa
Vicelantråd Camilla Gunell	Näringsavdelningen förutom sjöfartsfrågorna. Från social- och miljöavdelningen miljöfrågor samt från infrastrukturavdelningen energifrågor.	Mats Perämaa	Wille Valve
Ministrar			
Mats Perämaa	Finansavdelningen förutom IT-frågor samt från näringsavdelningen sjöfart.	Mika Nordberg	Camilla Gunell
Nina Fellman	Regeringskansliet förutom de ärenden som påförts lantrådet och förutom public service-frågor samt från infrastrukturavdelningen bostadsfrågor.	Wille Valve	Tony Asumaa
Tony Asumaa	Utbildnings- och kulturavdelningen samt från finansavdelningen IT-frågor.	Nina Fellman	Mika Nordberg
Mika Nordberg	Infrastrukturavdelningen förutom energi- och bostadsfrågor samt från regeringskansliet public service-frågor.	Tony Asumaa	Camilla Gunell
Wille Valve	Social- och miljöavdelningen, social- och hälsovårdsfrågor samt Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet.	Mats Perämaa	Nina Fellman

INLEDNING

Landskapsregeringen arbetar för ett bärkraftigt Åland. Vi gör en kraftsamling för framtiden på flera centrala områden.

Att uppnå hållbarhet är ett arbete som måste pågå över flera mandatperioder. Vi vill att Åland ska vara ett ekonomiskt, socialt- och miljömässigt hållbart samhälle där insatser som görs nu bär in i framtiden. Ett hållbart Åland förutsätter jämställdhet, jämlikhet, tillgänglighet och bygger på alla människors lika värde och lika möjligheter att delta i samhällsbygget. I hållbarhetsbegreppet ingår insikten att inget politikområde kan frikopplas från det andra: en hållbar ekonomi kräver hållbara strukturer, friska människor och en ren natur.

Ekonomi är ramen för hela det politiska fältet. En god offentlig ekonomi är en grundförutsättning för stabilitet, för reformer och för en utveckling av självstyrelsen. Gamla strukturer innebär kostsam stagnation. Nu finns möjligheter och ett behov att ändra riktningen, att bygga en jämlik välfärd och service på ett mer kostnadseffektivt sätt. Det är möjligt och nödvändigt att genomföra reformer som förbättrar och moderniserar vårt samhälle, utan att de blir kostnadsdrivande.

Moderniseringen av självstyrelsesystemet fortgår och är en av mandatperiodens stora kraftsamlingar. År 2020 ska ett nytt självstyrelsesystem vara på plats som tryggar förutsättningarna för människorna på Åland, den åländska identiteten och ekonomin. Innehållet i vår självstyrelse, möjligheten att trygga ett bra samhälle, är lika viktigt som att utvidga självstyrelsens ramar.

Landskapsregeringen, vars största tillgång är humankapitalet, ska ha ett modernt, uppmuntrande ledarskap och vara offensiv i sin rekrytering. Det är en avgörande framtidsfråga. En klar ambition är att landskapsförvaltningen ska vara en attraktiv och dynamisk arbetsplats som lockar både stabil erfarenhet och ungdomlig drivkraft och nyfikenhet.

I vårt småskaliga samhälle behöver vi nyttja all kompetens. Vi behöver en god och fördjupad dialog med ålänningarna, kommunerna, näringslivet, tredje sektorn och fackföreningarna. Det rör sig om allt från att ta fram lagstiftning och utvecklingsplaner till att föra en öppen och aktiv samhällsdiskussion. På ett hållbart Åland finns flera mötesplatser, flera dialoger och flera konstruktiva kontaktytor.

EN HÅLLBAR SJÄLVSTYRELSE

Ålands gynnsamma utveckling är stadigt förankrad i vår internationellt etablerade och erkända demilitariserade och neutraliserade autonomi. Vårt svenska språk, som utgör grunden för vår autonomi, ska försvaras. I relationerna och kontakterna till Finland bevakas efterlevnaden av språkstadgandena.

Den pågående självstyrelselagsrevisionen beräknas bli klar under mandatperioden. Den kräver både resurser, djup kunskap och tålmod. Målet är att revisionen ska stärka det svenska språkets ställning och fördjupa självstyrelsens möjligheter, också de ekonomiska.

Landskapsregeringen koordinerar sina insatser med regeringen i Helsingfors för att reformprocessen ska drivas vidare, säkerställer en smidig och säker övergång till det system som föreslås i kommitténs slutbetänkande.

Grunden för ett rättssamhälle är väl fungerande lagar och en kvalitets-säkrad och smidig lagstiftningsprocess. I takt med samhällsutvecklingen och utökad självstyrelse växer behovet av och kravet på lagberedningstjänster. De resurser som finns ska användas på ett effektivt sätt, vilket kommer att innebära prioriteringar och tydlig politisk styrning. Olika kompetenser i samhället ska tas till vara i det underliggande beredningsarbetet. Kvalitets-säkring av lagar införs i ett tidigare skede.

- *Jordförvärvs- och näringsrättslagstiftningen ska moderniseras, för att möjliggöra utveckling, nyetableringar och inflyttning. Ett hållbart Åland ska vara lätt att flytta till och lätt att starta företag i, samtidigt som landskapsregeringen vill slå vakt om de åländska särrättigheterna. En parlamentarisk referensgrupp tillsätts för att förankra arbetet i lagtinget.*
- *Vallagstiftningen reformeras, efter prövning, så att rösträtt för 16 år fyllda i kommunalval införs på prov till valet 2019. Vid samma valår möjliggörs e-röstning i lagtingsval och kommunalval för ålänningar*

bosatta utanför landskapet, med målet att därpå följande val kan göras elektroniskt av hela den röstberättigade befolkningen.

Externa relationer

Landskapsregeringen vill upprätthålla och utveckla de externa relationerna. Särskilt viktiga är relationerna till regering och riksdag i Helsingfors. Många frågor som är av stor betydelse för Åland avgörs där och landskapsregeringen kommer att aktivt sträva efter ett gott samarbetsklimat med ministrar och ministerier, för att nå bästa möjliga lösning för landskapet.

Relationerna och kontakterna till Sverige är sedan gammalt djupa och goda. Tillsammans med generalkonsulatet avser landskapsregeringen stärka kontaktytor som har betydelse för Åland. I Stockholmsområdet och Mälarenregionen bl.a. finns stor potential för konstruktiva samarbeten.

- *Under kommande mandatperiod fästs särskild vikt vid upphovsrättsliga frågor och möjligheterna för ålänningar att ta del av hela det svenska TV-utbudet.*

Det nordiska samarbetet är fortsatt viktigt, både politiskt och som kontaktskapande arena. Det nordiska samarbetet inom EU fördjupas, vilket är positivt och öppnar nya möjligheter för Åland. Samarbetet runt Östersjön kräver dialog och fokus på aktuella politiska frågor.

Landskapsregeringen utvecklar och stärker det åländska inflytandet i de olika EU-processerna. Av särskild betydelse är beredningsprocessernas tidiga stadier. Landskapet tar initiativ samt utarbetar positioner i centrala frågor för Åland. Landskapsregeringen medverkar till en utveckling och effektivisering av EU-ärenden i självstyrelsepolitiska nämnden och lagtingets utskott. Landskapsregeringen verkar aktivt för att lyfta fram Ålandsexemplet som internationell freds- och konfliktlösningsmodell.

Hållbar förvaltning

I krassa ekonomiska tider prövas ledarskapet. Personalen i landskapsförvaltningen har en viktig uppgift att tillsammans med den politiska ledningen utveckla samhället. Landskapsregeringen vill stimulera intraprenörskap, drivkraft och initiativförmåga hos personalen. Möjligheten till distansarbete utvecklas. Ålands landskapsregering ska vara en attraktiv arbetsplats, med flera karriärvägar, ett situationsanpassat och förändringsinriktat ledarskap samt en sammanhållen och modern personalpolitik.

KRAFTSAMLING: En särskild satsning görs på ledarskapet inom landskapsregeringen. Ett led i detta är att klargöra rollfördelningen mellan ledarskapets olika nivåer i avsikt att utveckla förvaltningen, främja ett tydligt ledarskap samt skapa en enhetlig och god personalpolitik. Ytterligare utförs en kompetenskartläggning och ett personalstrategiskt program tas fram.

EN HÅLLBAR DEMOKRATI

Jämställdhet

Landskapsregeringen har ett medvetet genusperspektiv för att förverkliga jämställdhet inom alla politik- och verksamhetsområden.

Landskapsregeringen och underlydande myndigheter ska erbjuda tjänster av likvärdig kvalitet för kvinnor och män. Den politiska ledningen, tillsammans med chefer på alla nivåer och medarbetare, har ett tydligt uppdrag, att förbättra verksamheten och servicen för kvinnor och män, flickor och pojkar på Åland.

Alla kvinnor, män, flickor och pojkar ska känna sig trygga och säkra. I enlighet med Istanbulkonventionen bör arbetet mot våld i nära relationer vara långsiktigt, strategiskt och målinriktat. Ansträngningar görs för att förhindra våld i nära relationer och inom familjen. Barn och ungdomar ska

skyddas från våldets effekter. Kunskap om förebyggande arbetsmetoder, metoder för tidig upptäckt och andra arbetsmetoder ska utvecklas. Målet är nolltolerans mot alla former av våld.

- *Ramprogram för jämställdhet revideras.*

KRAFTSAMLING: Arbetsvärderingsprojektet fortsätter för att främja lika lön för likvärdigt arbete. Målsättningen är att landskapet har jämställda löner 2020.

Integration och flyktingmottagande

Ett inkluderande samhälle förutsätter aktiva, öppna medborgare, god språkundervisning och en arbetsmarknad som öppnar för integration i ett tidigt skede. En god integrationspolitik är ett viktigt framtidsområde och riktar sig både till arbetskraftsinvandrare, flyktingar, asylsökande och den egna befolkningen. Inflyttning är vår viktigaste arbetsmarknadspolitiska utmaning. Landskapsregeringen arbetar aktivt mot diskriminering och främlingsfientlighet. Landskapsregeringen ser den pågående flyktingkatastrofen som ett globalt ansvar som Åland ska ta sin del av.

- *Det integrationspolitiskaprogrammet revideras.*
- *Landskapsregeringen utreder förutsättningarna för att på bästa sätt bistå Migrationsverket i mottagandet av flyktingar, med särskild tonvikt på samarbete med kommunerna, tredje sektorn och näringslivet. Tidig inklusion i samhället och på arbetsmarknaden och tillgång till det svenska språket är den bästa garantin för en lyckad integration samt nya medborgare som snabbt kan bidra till det åländska samhället med arbetskraft och kreativitet.*

Tillgänglighet

Tillgänglighet och universell design handlar om att hitta lösningar för byggnader, produkter och miljöer som är tillgängliga för alla, en demokratisk fråga som bygger på FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

- *Programmet "Ett tillgängligt Åland" revideras. Fokus sätts på bemötande och tillgänglighet samt på arbetsmarknaden för personer med funktionsnedsättning.*

Ungdomspolitik

Ungdomspolitiken ska fungera sektorövergripande och omfatta alla de beslut och åtgärder som påverkar villkoren för åländska ungdomar inom utbildning, arbete, boende, hälsa, fritid, kultur och inflytande. Landskapsregeringen fortsätter att utveckla metoder och forum för att säkra barns och ungdomars möjlighet till inflytande i olika beslutsprocesser i det åländska samhället.

- *Ungdomsforum hålls i specifika frågor, med möjlighet till frågestund med landskapsregeringen. Ungdomsparlament anordnas i samarbete med lagtinget.*

KRAFTSAMLING: Många ungdomar saknar idag rätt förutsättningar för att ta sig in på arbetsmarknaden. Den marginalisering som skapas av arbetslöshet, av att inte ha utbildning eller ordnade sociala förhållanden ökar. Ett projekt startas med målsättningen att öka både samverkan och samordning som stöd för ungdomar, ett "Ungdomens Hus".

EN HÅLLBAR EKONOMI

Samhällsekonomi

För ett Åland som är starkt och välmående krävs en samhällsekonomi där näringslivets, arbetsmarknadens och det offentliga intressen går hand i

hand. För att företagen ska kunna växa och utvecklas ska det offentliga bidra med ett tryggt och välfungerande samhälle med goda kommunikationer och infrastruktur. Målet är full sysselsättning, ökad skattekraft och en arbetsmarknad som har tillgång till kompetenser och arbetskraft. Tillväxt sker inom ramen för ett medvetet helhetstänkande kring kompetensförsörjning, samhällsplanering och kunskap om hållbarhet i affärsutveckling. En utvecklad digitalisering är en förutsättning för tillväxt i ekonomin och öppnar fler möjligheter till kontakter och handelsförbindelser med omvärlden. Genom ny teknik skapas också förbättrade former för delaktighet och service oavsett var man bor samt för distansarbete.

Stabila offentliga finanser skapar utrymme och beredskap att möta kriser och lågkonjunkturer utan att välfärden hotas. Landskapsregeringen strävar till hållbarhet inom den offentliga ekonomin. Samtidigt som den offentliga ekonomin stabiliseras och balanseras beaktas den miljömässiga och sociala hållbarheten. Prognoser visar att den finländska ekonomin inte kommer att växa på ett betydande sätt under de kommande åren. Därför bör landskapsregeringen utgå ifrån oförändrade inkomster via avräkningen under kommande år.

Hållbarhetsgapet i landskapsekonomi bedöms vara runt tjugo miljoner. Hållbarhetsgapet definieras med nyckeltalen årsbidrag och avskrivningar i resultaträkningen. Ett hållbarhetsgap uppstår då årsbidraget inte täcker avskrivningarna.

KRAFTSAMLING: För att skapa hållbarhet i landskapsekonomi bör arbetet delas upp i delmål och en plan som måste förverkligas över flera mandatperioder. En hållbar ekonomi förutsätter strukturella förändringar som inte bara sparar pengar utan också förbättrar möjligheterna till utveckling av det åländska näringslivet och arbetsmarknaden.

Landskapsregeringen har definierat följande delmål:

1. Trenden med ett växande negativt årsbidrag och resultat måste brytas. Landskapsregeringen strävar efter att sätta ett realistiskt och långsiktigt utgiftstak för alla de olika verksamheterna.
2. Intäkterna ska täcka driftsutgifterna.
3. Årsbidraget ska vara positivt och täcka avskrivningar.
4. En buffert för framtida lågkonjunktur byggs upp.

Målsättningen är att nå de två första delmålen under mandatperioden samt vara på god väg med det tredje delmålet. Landskapsregeringen kommer i en tilläggsbudget, i början av 2016, att närmare beskriva arbetet för att uppnå dessa mål.

- Landskapsregeringen avser pröva frågan om möjligheterna och förutsättningarna för extra anslag till vissa infrastrukturprojekt som inte kan finansieras över landskapets budget.
- En översyn av uttagsnivåerna i landskapets bolag samt där tillhörande lagstiftning görs. Uttag ur landskapets bolag ska ske på en nivå som inte äventyrar bolagens lönsamhets och utvecklingsmöjligheter och ska anslås för tillväxt och utveckling.
- En översyn av fastighetsbeståndet med målsättningen att avyttra fastigheter som inte krävs för landskapsregeringens långsiktiga verksamhet utförs.
- Investeringar som minskar driftsutgifterna kan genomföras med extern finansiering, till exempel genom OPS (offentligt privat samarbete) eller i egen regi genom lån.
- En justering av avräkningsgrunden i enlighet med den nuvarande självstyrelselagens stadganden eftersträvas.
- Landskapsregeringen gör en bedömning av vilka landskapsverksamheter som kunde utföras, helt eller delvis, av privata bolag eller av

tredje sektorn.

- *Landskapsregeringen strävar till en transparent ekonomisk redovisning där förändringar åskådliggörs med väsentliga nyckeltal.*
- *Revideringen av ett nytt landskapsandelssystem slutförs. De totala nivåerna kan sänkas men systemet ska samtidigt stimulera samarbete eller samgående. Skärgårdens geografi och övriga regionala utmaningar kräver särskild uppmärksamhet.*
- *Möjligheten att införa utmanarrätter prövas, t.ex. inom teknik och infrastruktur.*
- *Utfärda bestämmelser i lag om samarbete för landskapets och kommunernas tjänstemän*

HÅLLBAR SKOLA, KULTUR OCH IDROTT

Utbildning

Välutbildade, självständiga och välmående människor säkrar Åland en plats bland de mest framgångsrika ekonomierna. Den åländska skolan och utbildningen kombinerar höga kunskapsnivåer med trivsel och frihet från mobbning. Den är framtidsorienterad och förbereder väl för morgondagens yrkesliv. Skolan stärker självkänslan hos de studerande och ger redskapen att klara arbetslivets möjligheter, rättigheter och skyldigheter. Det ska finnas många vägar till ett yrke då arbetsmarknaden och skolan samarbetar allt tätare. Utbildning bryter barriärer och öppnar nya vägar. En skola som är likvärdig med jämn och hög kvalitet är den viktigaste faktorn för att skapa jämlika livsmöjligheter.

- *Grundskolelagen revideras. Förtydliganden beträffande elevvården, tillgängligheten och rätten till en trygg studiemiljö är nödvändiga. Rättigheter för elever i behov av stöd och stödundervisning tydliggörs.*
- *Läroplanerna revideras med utgångspunkt i det nyligen antagna utbildningspolitiska programmet, samt det faktum att Åland idag är ett mångkulturellt samhälle med elever från hela världen. Fokus sätts på, jämställdhet, kreativitet, entreprenörskap, rörelse-motorik och IT i undervisningen.*

Landskapets bibliotek har en central roll för att alla ska ha kostnadsfri tillgång till litteratur och annan kultur samt för att uppmuntra till läsning. Genom att läsa och skriva utvecklar barn och unga sitt språk och tänkande.

- *Läsandet ska vara högt prioriterat i skolans alla stadier.*
- *Elever med annat modersmål än svenska bör kunna utveckla och fördjupa sina kunskaper i modersmålet, som en grund för att stärka sina kunskaper i svenska. System med möjligheter till nätbaserad undervisning i olika språk utvecklas.*

Gymnasieskolan ska erbjuda högkvalitativ utbildning inom både den studieförberedande- och den yrkesförberedande utbildningen. Landskapsregeringen jobbar för att möjliggöra läroavtal, lärande i arbete och längre praktikperioder i yrkesutbildningen, för att göra våra ungdomar bättre rustade för arbetslivet. Alla barn och ungdomar ska ges möjlighet till utbildning oberoende av förutsättningar.

- *En utvärdering av reformen Ålands gymnasium genomförs.*
- *Antagningssystemet till gymnasieskolan förnyas. Utbildningsutbudet för studerande i behov av särskilt stöd på gymnasienivå breddas för att säkra studieplats för alla, också genom samarbete med externa aktörer.*

Högskolan ska i samarbete med det lokala näringslivet och den offentliga sektorn generera kunskap som skapar kreativa individer, utvecklar samhället och näringarna på Åland samt skapar hållbar tillväxt. Högskolans

verksamhet ska bidra till att skapa nya jobb och öka inflyttningen till Åland.

- *Högskolan på Åland bolagiseras för att möjliggöra en utveckling av verksamheten och extern finansiering.*
- *Åland ska ha en mobbningsfri skola. Landskapsregeringen satsar på ett kunskapslyft om mobbning och könstrakasserier med lärare och skolpersonal, och utreder möjligheten till lagstiftning mot mobbning.*

Kostnadsutvecklingen inom utbildningssektorn bör plana ut genom bättre ekonomistyrning och införande av nyckeltal för att kunna utvärdera verksamheten effektivt.

Kultur

Kulturpolitikens innehåll fokuserar på konstarterna, kulturarvet samt den fria folkbildningen. Kulturpolitiken ska främja konstnärlig verksamhet, både ideell och professionell, och ge alla ålänningar god tillgång till konst och kultur. Kultur ger människor möjlighet till personlig utveckling, upplevelser av glädje och skönhet, provokation och samhällskritik, gemenskap och ökad förståelse för andra och sig själv. Kulturens rätt att verka fritt är central för en öppen demokrati och genom konstarterna kan många uttrycka sin åsikt och delta i det offentliga samtalet. Inom allt entreprenörskap är kreativiteten viktig. Det nytänkande och den innovationsrikedom som finns i kulturlivet är till nytta inom flera samhällsområden och bidrar till att skapa välfärd och socialt kapital.

Mångfald och tillgänglighet för alla är viktigt. Medel ska fördelas jämställt och jämlikt. Kulturen ska vara tillgänglig i alla regioner på Åland. Kulturarvet, vårt gemensamma minne, bör lyftas fram och hållas tillgängligt för alla, speciellt för kommande generationer och nyinflyttade.

- *Museifartyget Pommern säkras som ett kulturarv för hela landskapet*
- *Bomarsundsområdet utvecklas som kulturhistoriskt besöksmål.*
- *Landskapsarkivet är en servicefunktion och en del av kulturarvet. En digitalisering av arkivet planeras.*
- *Ansvarsfördelningen mellan Ålands kulturdelegation och landskapsregeringen tydliggörs genom revidering av lagstiftningen.*

Ålands Musikinstitut ska utgöra navet i den åländska utbildningen på kulturområdet. Samarbetet med externa kulturproducenter och -institutioner stöds. Satsningen på kultur i skärgården fortsätter. Nordens Institut på Åland, NIPÅ, är en viktig länk för kulturutbyte mellan Åland och andra länder.

Idrott

Idrottspolitikerna ska ha som målsättning att brett engagera barn och unga, stöda dem som vill elitsatsa men också förbättra folkhälsan. Seniorsport har betydelse för livskvalitet och hälsa vilket ger positiva effekter för samhällsekonomin. Idrott är en central del av integrationspolitiken. Medel för idrott och motion ska fördelas jämställt och jämlikt, där personer med funktionsvariationer särskilt ska uppmärksammas.

Alla barn och ungdomar ska ha möjligheter att utöva idrott och andra fritidsintressen baserade på egna önskemål och förutsättningar. Idrottsföreningar, tredje sektorn och friskvårdsföretag ska uppmuntras och stödjas att ordna aktiviteter för barn, ungdomar, vuxna och äldre samt för att utbilda kompetenta ledare.

- *Landskapsregeringen tar fram ett idrottspolitiskt program där landskapets långsiktiga målsättningar för motion och idrott definieras. Målet är att ålänningar i alla åldrar stimuleras till att bli fysiskt aktiva och främja välmående och folkhälsa. Avgifter och kostnader ska inte sätta hinder.*

ETT HÅLLBART NÄRINGS LIV

Näringspolitik, miljö, arbete och välbefinnande

Åland ska vara ett landskap som är öppet och välkomnande, som erbjuder kreativa miljöer och som lockar till sig människor, idéer och kapital. Goda villkor för företag och företagande skapar tillväxt och flera jobb, vilket i sin tur säkrar den generella välfärden. Fri företagsamhet och flera kvinnor och män som tar steget till att bli företagare är avgörande för hög sysselsättning och långsiktig konkurrenskraft i den åländska ekonomin.

Med kunskap om hållbarhetsarbete, systemvillkor och miljöhänsyn kan vi spara resurser i näringslivet och inom det offentliga. Ett innovativt hållbarhetsarbete ska ge våra företag bärkraftighet och styrka i konkurrens med andra. För en hållbar utveckling och optimerade synergieffekter är näring, miljö och energi ett sammanhållet politikområde.

- *Projektet "Utvecklings- och tillväxtplan för ett hållbart Åland 2051" slutförs. Därefter utvärderas och konkretiseras verksamhet kopplad till hållbarhetsarbete, näringslivsutveckling, sysselsättning och samhällsplanering.*

Det ska vara enkelt att starta och driva företag på Åland. Redskap som främjar en positiv utveckling är finansiering av investeringar, starthjälp för nya företag, internationalisering och kompetenshöjning.

- *En avbyråkratiseringsprocess inleds, i syfte att förenkla regelverk för en mer kostnadseffektiv förvaltning och en mindre byråkratisk vardag för företag och medborgare, utan att äventyra säkerheten för människor och miljö.*
- *Landskapsregeringen undersöker möjligheterna för socialt företagande, i syfte att utöka anställningsmöjligheterna för långtidsarbetslösa och personer med funktionsvariationer.*

Landskapsregeringen vill sätta starkt fokus på rekrytering av kompetenser i samarbete med näringslivet. Bilden av entreprenören breddas, särskilda satsningar görs på kvinnors, ungas och seniorers företagande.

Skärgårdsnämndens insatser i samverkan med Företagsam skärgård inriktas starkt på näringsliv och inflyttning, t.ex. genom att ta in företagarpresentanter i nämnden.

Destinationsmarknadsföring och -utveckling ska bedrivas med tydligare, klart uttalade prioriteringar i turismstrategin. Landskapsregeringen betraktar turismen som en av Ålands basnäringar och vill stödja branschen i dess utvecklande av destinationen. Kultur och idrott har stor betydelse för turismen. Evenemang och kultur- och idrottssatsningar stöds och uppmuntras. Jakt- och fisketurismen har en betydande utvecklingspotential.

Landskapsregeringen ska stöda de åländska branschernas strävan till miljöcertifiering.

KRAFTSAMLING: Hög sysselsättningsgrad, företagens bärkraft, ökad skattekraft och en hållbar ekonomisk tillväxt är grunden för att behålla den åländska välfärden på en hög nivå. En gemensam kraftsamlning för tillväxt görs tillsammans med näringslivets och arbetsmarknadens parter i syfte att skapa nya arbetsplatser, fler företag med fokus på tillväxtbranscher. Tredje sektorns roll för sysselsättning och samhällsekonomi är viktig.

KRAFTSAMLING: ÅMHM:s verksamhet ses över genom ett särskilt projekt som omfattar hela utvecklingsarbetet kring tillsynen, dess intensitet och kostnader. Detta sker genom en revidering av miljöskyddslagen, ÅMHM-lagen och taxesytemet, som ett led i att skapa en enklare vardag för åländska företagare och privatpersoner

Sjöfart

Landskapsregeringen medverkar till att trygga en konkurrenskraftig sjöfart under åländsk och finländsk flagg. Det maritima klustret bidrar till ökad sysselsättning samt företagande. Sjöfartsutbildningen samt andra för näringen viktiga förutsättningar utvecklas i nära dialog med näringen samt anpassas till det maritima klustrets utvecklingspotential och behov. Hållbar utveckling inom sjöfarten uppnås bl.a. genom internationella avtal och förpliktelser. I detta ingår att arbeta för förbud mot utsläpp av avloppsvatten från fartyg.

Primärnäringarna

Lantbruket och livsmedelsklustret är viktiga för sysselsättningen och det öppna landskapet. Åland som matdestination utvecklas genom produkter av hög kvalitet och förädling. Landskapsregeringen slår vakt om den ekologiska odlingen och ett fortsatt GMO-fritt lantbruk. Åland ska förbli varroa-fritt.

Jordbruk drivs i enlighet med fastslaget landsbygdsutvecklingsprogram. Samordnad stödhantering är ett mål, då myndighetsförvaltningen inom lantbruk idag sker inom flera instanser.

Lönsamhet, nysatsningar och generationsväxlingar är utmaningar inom landsbygdsnäringen. Rådgivningen till näringen ska vara modern, omvärlds- och konsumentorienterad och ha fokus på hållbarhet, bärkraft, nya produkter och nya marknader med lyhördhet för branschens behov. Livsmedelsstrategin blir ett viktigt verktyg i sammanhanget.

- *Riktad rådgivning till jordbruket införs för att styra insatser mot de åtgärder som är mest effektiva ur hållbarhetssynpunkt.*

Landskapsregeringen avser öka dialogen med primärnäringarna genom att inrätta ett forum för att engagera och stärka näringens arbete med en hållbar livsmedelsproduktion.

KRAFTSAMLING: Landskapsregeringen avser utveckla upphandlingsreglerna för att stöda det åländska livsmedelsklustrets nytänkande och satsningar på ekologisk produktion.

- *Skogen och skogsbruket ses som en viktig resurs för sysselsättningen och hållbar utveckling. Landskapsregeringen utarbetar ett målprogram för det åländska skogsbruket i samarbete med näringen för ett hållbart skogsbruk.*

Småskaligt fiske är en viktig binäring i skärgården. Landskapsregeringen bör garantera tillräcklig andel av fiskekvoter för utvecklingen av havsfisket, stödja det småskaliga kustfisket.

Landskapsregeringen bör främja ett konkurrenskraftigt och innovativt vattenbruk till havs och land, samt förädling. Vattenbruket utvecklas inom kretsloppsbaseade ramar. Samstämmighet ska sökas mellan närings- och miljöpolitiska målsättningar.

- *Ett hållbart och växande fiskbestånd är en målsättning. Landskapsregeringen deltar i främjandet och utvecklingen av lekplatser för fisk.*

Skogen och havet är viktig för jakt, fiske och rekreation. Landskapsregeringen slår vakt om den traditionsenliga vårfågeljakten. Invasiva arter bekämpas.

Energi

Finlandskabeln ger Åland nya möjligheter till en grönare ekonomi. Vindkraften expanderar och befinner sig i ett avgörande skede. Åland kan fungera som ett testområde för industriellt nytänkande inom förnyelsebar energikällor som sol, vind och bioenergi. Energiförsörjning och priser påverkar

direkt näringslivets, det offentliga och hushållens ekonomi samt är ett av de viktigaste fokusområdena för att uppnå hållbar utveckling.

Miljö

Ålänningarnas känsla för naturen och havet är stark och en viktig drivkraft i att bevara naturvärden. Det stora kapital som Ålands unika natur erbjuder ska därför bevaras och nyttjas hållbart såväl på land som till havs. Den ekologiska hållbarheten, kunskap om systemvillkor och ett långsiktigt miljöarbete är en viktig del för att uppnå hållbarhet 2051. Ekosystemtjänster och biologisk mångfald ska skyddas. Miljölagstiftningen behöver moderniseras inom områdena avfallshantering, djurskydd och naturvård.

- *Tyngdpunkten ligger på lagstadgat vattenvårdsarbete som utgår från krav i EU-direktiv. I arbetet ingår att målmedvetet genomföra det nya åtgärdsprogrammet för grundvatten, sjöar, kustvatten och hav för åren 2016 – 2021. Landskapsregeringen slutför revideringen av vattenlagen.*
- *Landskapsregeringen fastställer utsläppsutrymmet för olika sektorer genom att införskaffa modellverktyg för att bedöma olika verksamheters och åtgärders effekt på vattenkvaliteten.*
- *Landskapsregeringen säkerställer ett långsiktigt skydd av dricksvatten genom att utarbeta reviderade och nya vattenskyddsplaner för dricksvattentäkter. En VA-plan för hela Åland tas fram.*
- *Natura 2000 programmet utökas till marina områden och ges lagskydd.*

KRAFTSAMLING: En klimat- och energistrategi tas fram. Målsättningen är att göra Åland så fossilbränsle-oberoende som möjligt och därmed ta vår del av ansvaret för att bekämpa klimatförändringar genom t.ex. att använda ny teknik, energieffektivisering, öka användningen av solpaneler eller annan fossilfri energiförsörjning.

HÅLLBAR VÅRD OCH OMSORG

Var och en har rätt till jämlik, god vård och omsorg oavsett bakgrund, kön, ålder, ekonomi eller bostadsort. Landskapsregeringens arbete för en jämställd och jämlik vård och omsorg fokuserar särskilt på att motverka utvecklingen av omotiverade skillnader i bemötande.

Socialpolitik

En social trygghet på alla plan och genom livets alla skeden är en förutsättning för ett modernt samhälle. Landskapet och kommunerna har ett gemensamt ansvar för socialpolitiken som ska omfatta förebyggande verksamhet, socialvårdstjänster och ekonomiska skyddsnät.

- *En uppföljning av utredningen "Ekonomisk utsatthet och social trygghet" görs under mandatperioden.*

Hela socialområdet behöver ses över och lagstiftningen förenhetligas. Detta område förutsätter särskilda insatser och resurser under mandatperioden. I översynen av socialvårdslagarna övervägs införande av en anmälningsplikt och en för allmänheten tillgänglig socialjour. Den tredje sektorn och andra aktörer involveras i översynen av reformerna.

KRAFTSAMLING: Socialvårdslagstiftningen ses över. Socialvårdslagarna omstruktureras och samlas i en överskådlig helhet. Ett socialpolitiskt program utarbetas.

Arbetet med samordning av de smala sociala områdena går vidare. Strävan är att få en sammanhållen socialvård. Den första delen av lagen om kommunernas socialtjänst ger uppdrag till kommunerna att söka lösningar för samordning av socialvården. Genomförandet sker i nära samarbete mellan landskapsregering och företrädare för kommunerna.

Familjepolitik, barn och unga

För att tydliggöra barns och ungdomars rättigheter används barnkonsekvensanalys i beslutsfattandet. Landskapsregeringens familjepolitiska program förverkligas stegvis och den kunskap som har upparbetats tas tillvara under mandatperioden.

- *Landskapsregeringen samordnar och skapar formella strukturer för att säkerställa tvärsektoriellt samarbete inom barn- och ungdomsområdet, med särskild prioritering på barns och ungas psykiska och fysiska hälsa.*

Äldreomsorg

Äldreomsorgen ska vara serviceorienterad och ha som uppgift att underlätta för den äldre att utforma sin vardag efter sina önskemål. Självbestämmande och valfrihet är lika viktigt för alla oavsett ålder. En god äldreomsorg är en rättighet för alla som behöver den.

- *I samband med att en ny socialvårdslag införs, antas en äldreomsorgslag. I äldreomsorgslagen görs mätning av äldre kvinnors och mäns funktionsförmåga obligatorisk, för att säkerställa rätt vård på rätt nivå samt rätt service- och stödinsatser.*
- *Fokus sätts på seniorer, som står utanför yrkeslivet, och deras rätt till förebyggande hälso- och sjukvård. Ett samarbete med privata aktörer är en möjlighet.*
- *Resurskartläggning och samordning av äldreomsorg genomförs. Äldreomsorgen kan stärkas genom att institutionerna högre grad blir en stödfunktion för äldreomsorgen. Landskapsregeringen utreder hur framtidens äldreomsorg kan utvecklas och kvalitetssäkras.*

Ensamhet bland äldre bör uppmärksammas. De ideella föreningarnas betydelse för människors välmående och delaktighet i samhället uppmärksammas, även som producenter av nya sociala tjänster exempelvis för de äldres livskvalitet, gemenskap och stimulans.

Hälso- och sjukvård

Ett övergripande mål är att garantera en god tillgänglighet till hälso- och sjukvård samt främja det förebyggande arbetet och stärka folkhälsan. I verksamheten bör fokus vara på patienten, samt på ett jämställt och gott bemötande.

- *Möjligheter till ökad självfinansiering utreds. Nya verksamheter i samverkan med den privata och tredje sektorn utvecklas. Avgifterna vid ÅHS ses över under mandatperioden, med särskild hänsyn till de mest utsatta och till barns och ungdomars tillgång till vård.*
- *Sjukvårdskostnaderna för den enskilde får inte bli avgörande för om man söker vård eller inte. Införande av ett låginkomsttak övervägs.*
- *Sjukkostnadsavdraget ses över, och möjligheten att införa ett friskvårdsavdrag eller andra friskvårdsstödjande åtgärder utreds.*

Den digitala utvecklingen på vårdområdet är betydande, varför ett prioriterat område är förnyelsen av ÅHS' vårdinformationssystem och övriga datasystem. I det fortsatta arbetet betonas särskilt fördelarna med en sammanhållen journal, som kan användas av aktörer i vårdkedjan.

- *E-recept införs.*
- *Ett tandvårdsprogram tas fram.*
- *Under mandatperioden utreds servicesedlar också inom hälso- och sjukvården, exempelvis tandvårdssedlar.*

Psykisk hälsa för alla ska vara ett uttalat folkhälsomål, och nollvision vad gäller självmord ska råda. Barns och ungdomars hälsa och psykiska välbefinnande prioriteras. Fokus läggs på det främjande och förebyggande

arbetet så att man snabbt kan upptäcka barns och ungdomars psykiska ohälsa.

Risk- och missbruk

Det mest effektiva arbetet mot droger är främjande och förebyggande. Arbetet bör vara strukturerat och samordnat. Huvudmålsättningen är att minska alkohol- och tobakskonsumtionen, höja alkoholdebutåldern, få ett narkotikafritt samhälle och minska risk- och missbruk vid spel och doping. Vid uttalat missbruk ska god vård och bra behandlingsmetoder garanteras.

- *Risk- och missbruksprogrammet revideras.*

EN HÅLLBAR INFRASTRUKTUR

Människors frihet och välbefinnande gynnas av goda kommunikationer. Rörligheten för människor, idéer, kapital, varor och tjänster ska vara god i skärgården, staden och på landsbygden men också med omkringliggande regioner, Norden och övriga Europa. Vår geografiska struktur med spridd bosättning och småskalighet gör att den materiella infrastrukturen är en väsentlig förutsättning för ett effektivt och välordnat samhälle. Till infrastrukturen hör också bredband och fibernät, vatten och avlopp, avfallshantering, el och fjärrvärme, radio, tv och tele. Landskapets roll ska vara att bevaka den allmänna utvecklingen och agera för ökat samarbete och ett effektivt samutnyttjande av de gemensamma resurserna på området.

Trafiken är skärgårdens livsnerv. Genom att binda samman skärgården med korttrutt blir trafiken bättre och effektivare. Stora investeringsanslag kommer att behövas men investeringarna ska ge betydande inbesparingar i driften, vilket täcker investeringskostnaderna inom en rimlig tidsperiod. Skärgården ska bindas ihop för att ge verksamhetsförutsättningar för företagande, samarbetsmöjligheter inom vård, omsorg och skola samt ge skärgårdsborna ökade möjligheter till ett socialt liv.

Trafiksäkerhet och vägnät

Trafiksäkerheten är ledande i all trafikplanering. En fortsatt utbyggnad av gång- och cykelnätet samt trafiksäkra lösningar invid skolor och daghem prioriteras. Arbetet med att grundförbättra och upprätthålla vägarnas ytbeläggning prioriteras framom investeringar i nya vägar.

- *Ny Vårdöbro färdigställs.*
- *Landskapets brobestånd underhålls och förstärks enligt uppgjord plan.*
- *Korttrutt prioriteras med byggstart för Kökar- östra/västra Föglö.*

En välfungerande flygtrafik både österut och västerut är viktig för landskapet och näringslivet. Målsättningen är att upprätthålla en regelbunden flygtrafik.

- *Landskapet avser utvärdera hur trafikomläggningen och driftsprivatisteringen i skärgårdstrafiken har fungerat för att kunna förbättra och effektivera.*
- *Ett korttruttssystem i skärgårdstrafiken fastställs innan en beställning av nytt tonnage görs. Alternativet totalentreprenad istället för ett direkt inköp kopplat till en driftsprivatistivering övervägs.*
- *Ett helhetsgrepp tas över bokning, biljettering, fakturering och trafikledning för färje- och kollektivtrafiken.*

Kollektivtrafiken utvecklas med matartrafik mellan staden och kommunerna och anslutning till tätorter, i syfte att underlätta arbetspendling.

- *Olika initiativ till samåkning uppmuntras. Landskapet ska stöda kollektivtrafiken i alla åländska kommuner.*

Mediapolitik

Public service är en viktig del av självstyrelsen och det demokratiska systemet. Uppdraget ska vara brett och sträva efter kvalitet och relevans. Yttrandefriheten är en av de viktigaste förutsättningarna för en fungerande demokrati. En oberoende public service är viktig i ett litet samhälle. Ålands radio och tv är ett public servicebolag med uppdrag att förse allmänheten med information, kunskap och kultur.

KRAFTSAMLING: För Ålands radio och tv tas en ny finansieringslösning fram, en media-avgift av skattenatur införs. Distribution och produktion separeras i skilda bolag samt separata styrelser tillsätts. Det mediepolitiska programmet uppdateras. Offentlighetslagstiftningen revideras.

IT och digitalisering

Digitaliseringen och utvecklingen av Åland som informationssamhälle spelar en betydande roll i att upprätthålla välfärden och för att höja produktiviteten.

Informations- och kommunikationsteknologierna ska användas modernt och effektivt inom alla samhällssektorer för att den vägen stimulera den ekonomiska tillväxten.

Landskapsregeringen ska arbeta för en samverkande och innovativ offentlig e-förvaltning, som möter ålänningarnas, organisationernas och företagens förväntningar i ett allt mer digitaliserat samhälle.

- *En uppdatering av den digitala agendan för Åland görs för att införa mera konkreta mål och prioriteringar.*

KRAFTSAMLING: Landskapsregeringen tillsätter ett digitaliseringsråd för att utveckla Åland mot ett e-samhälle och öppna för en hållbar tillväxt. Rådet ska fungera som ett forum för samordning mellan ÅDA, myndigheter, kommuner, landskapet och näringslivet. Under mandatperioden utvecklas det digitala Åland som helhet genom ökade möjligheter och infrastruktur för digitala möten, högklassig musikundervisning för alla regioner på Åland, vård, konsultationer och äldreomsorg.

EN HÅLLBAR REGIONALPOLITIK

För landskapsregeringen är helheten Åland och människorna som bor här det viktigaste. Stigarna och vägarna, traditionerna, kulturen och hembygdskänslan är en del av kittet som håller Åland samman, men det finns också andra saker, förändringar som är nödvändiga för ett framtida bärkraftigt Åland.

Det moderna Åland är en fungerande helhet vad gäller skolor, omsorg, trafik, planering och service. Framtidens Åland är en funktionell arbetsmarknad, med trygghet och solidaritet både för de som bor i periferin och de som bor i centrum.

För att uppnå ett strukturellt och regionalt hållbart Åland behöver kommunstrukturen på Åland förändras. Målet är ett Åland med starkare kommuner, rustade att ge alla medborgare likvärdig service. En förändring av kommunstrukturen skapar utrymme för utveckling och är en förutsättning för ekonomisk hållbarhet på lång sikt.

- *Landskapsregeringen avser utreda behovet och möjligheterna till en landskapsövergripande samhälls- och vattenplanering. Utredningen ska resultera i ett konkret förslag på hur en handlingskraftig planeringsinstans ska förverkligas.*
- *Som ett led i arbetet att ge den åländska skärgården nya verktyg för ekonomisk och demografisk bärkraft avser landskapsregeringen utreda möjligheterna och konsekvenserna av att på ett experimentom-*

råde, vilket planerats av kommunen, i begränsad omfattning och efter särskilda överväganden, tillåta köp av mark för boende utan fast bosättning. Frågan utreds i samband med revisionen av jordförvärvslagen.

KRAFTSAMLING: Landskapsregeringen ska under mandatperioden driva tre parallella processer avseende kommunstrukturen.

Under 2016 görs en översyn av landskapsandelssystemet med syfte att uppmuntra till reformer och samgående.

Under 2016 görs en utredning av olika möjligheter till kommun-sammangående, där flera alternativ utreds. I utredningen ingår också ett noll-alternativ

Lagstiftning för att möjliggöra en rådgivande folkomröstning bereds. Då faktabaserade alternativ finns att ta ställning till genomförs en folkomröstning under mandatperioden. Därefter avser landskapsregeringen fatta beslut om den fortsatta processen, inkluderande en samordning av den sociala servicen.

Framåt Åland

Mandatperioden innebär både utmaningar och möjligheter. Reformbehovet inom flera politikområden är stort och landskapets ekonomi är ansträngd. Landskapsregeringens målsättning är att arbeta effektivt och resultatinkänt tillsammans med personalen i förvaltningen och underlydande myndigheter. Att uppnå ett hållbart samhälle, ekonomiskt, socialt och miljömässigt måste pågå under flera mandatperioder samt involvera civilsamhället och alla samhällssektorer. Medborgarperspektivet ska vara riktgivande på ett sådant sätt att berörda personer eller organisationer ska vara delaktiga eller höras i större förändringsprocesser. Regeringsprogrammet är av övergripande natur och kommer att konkretiseras genom ett arbetsprogram samt ett lagprogram. Programmet revideras efter behov och om de ekonomiska förutsättningarna så kräver.

För ett hållbart Åland - kraftsamling för stabilitet och förändring.